

Complexnummer: 523433

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Gelder Esch

Aantal complexonderdelen

5

Monumentnummers van complexonderdelen

523434, 523435, 523436, 523437,
523438

Woonplaats

Winterswijk Meddo

Gemeente

Winterswijk

Provincie

Gelderland

Hoofdadres van hoofdobject

Geldereschweg 96, 7104 AL Winterswijk Meddo

Complexomschrijving

Inleiding

BOERDERIJCOMPLEX `Gelderesch', gelegen even buiten de buurtschap Meddo ten noordwesten van Winterswijk. Het complex is gesitueerd in een bocht van de huidige Geldereschweg en bestaat uit een boerderij met een landhuisachtig voorhuis en historische bijgebouwen binnen een erf dat wordt omringd door landbouwgronden, weilanden en bossen. Sinds 1928 heeft de `Gelderesch' de status van landgoed volgens de Natuurschoonwet. De oorsprong van het scholtengoed gaat terug tot in de zeventiende eeuw. Verschillende belangrijke scholtenfamilies woonden op het goed, zoals Tenkink en Büyink. De boerderij bevindt zich nog in belangrijke mate in oorspronkelijke staat.

Complexomschrijving

Het COMPLEX bestaat uit een BOERDERIJ uit omstreeks 1860, met een imposant voorhuis en een aan de rechter zijgevel aangebouwde stalruimte (complexonderdeel A) uit 1919. Ter linker zijde hiervan staat het vrijstaande voormalige SPIN- EN WEEFHUIS (complexonderdeel B), dat in 1933 intern is verbouwd en aan de achterzijde uitgebreid. Op het achtererf staat vlak aan de weg een VAKWERKSCHUUR (complexonderdeel C). Rechtsachter op het erf bevindt zich een KIPPENSCHUUR (complexonderdeel E). Op het erf bevindt zich voorts nog een WATERPOMP (complexonderdeel D) tussen boerderij en weefhuis. Het erf is beplant met enkele monumentale bomen. Voor het huis bevindt zich een deels omhaagde tuin.

Waardering

BOERDERIJCOMPLEX `Gelder Esch'

-Van architectuurhistorische waarde als gaaf en goed voorbeeld van een historisch gegroeid boerderijcomplex van een scholtenfamilie, met als hoofdonderdeel een landhuisachtige boerderij uit omstreeks 1860. De complexonderdelen zijn in hoofdvorm en detaillering goed bewaard gebleven en vormen samen een fraai en compleet boerenerf.

-Van stedenbouwkundige waarde als onderdeel van het historisch gegroeide buitengebied, waar het vanwege de opvallende ligging in een bocht van de Geldereschweg en vanwege de fraaie hoofdvormen van de complexonderdelen, in hoge mate het landschap stoffeert. De gebouwen bezitten onderling hoge ensemblewaarden door hun verschijningsvorm en functie.

-Van cultuurhistorische waarde vanwege de bestemming van het complex als scholteboerderij, die verbonden is met de economische, agrarische en sociale geschiedenis van Winterswijk.

Monumentnummer*: 523434

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 mei 2002
Kadaster deel/nr: 20384/13

*Monumentnaam***

Gelder Esch

Complexnummer

523433

Complexnaam

Gelder Esch

*Woonplaats**

Winterswijk Meddo

*Gemeente**

Winterswijk

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Geldereschweg

*Nr**

96

*Toev.**

*Postcode**

7104 AL

*Woonplaats**

Winterswijk Meddo

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Winterswijk

*Sectie**

S

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

260

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel A T-BOERDERIJ op rechthoekig grondplan, bestaande uit een twee bouwlagen en een zolderverdieping tellend blokvormig voorhuis, onder afgeplat schilddak belegd met gesmoorde oudhollandse pannen. Het gebouw heeft een achterhuis met een middenlangsdeel onder zadeldak, belegd met gesmoorde oudhollandse pannen. De rechts aangebouwde, ver terugliggende stalruimte met eigen achterhuis is een bouwlaag en een zolderverdieping hoog onder een zadeldak belegd met gesmoorde oudhollandse pannen. De gevels van de boerderij en de stal zijn opgetrokken in rode baksteen in kruisverband en hebben een gepleisterde plint. In de gevels bevinden zich enkele smeedijzeren ankers. De gevels van het voorhuis worden beëindigd door een gekorniste bakgoot op klossen. Op de rechter gevelhoek bevindt zich een oude smeedijzeren lantaarn. De symmetrisch ingedeelde VOORGEVEL van het voorhuis telt tussen gemetselde hoekpilasters vijf assen en heeft een licht risalerende middenpartij waarin zich in de eerste bouwlaag een voordeur bevindt, omgeven door een houten, geprofileerde pilasteromlijsting. De houten paneeldeur heeft een ovaal kijkvenster en een tweeruits bovenlicht. De omlijsting is voorzien van casementen, vierpasmotieven en wordt afgesloten door een hoofdgestel met hierin de naam `Gelder Esch' verwerkt. Op de verdieping bevindt zich een stolpvenster met tweeruits bovenlicht, dat wordt benadrukt door een houten geprofileerde omlijsting, afgesloten door een hoofdgestel met boogfries en kroonlijst. In het voorschild bevindt zich een dakkapel met gemetselde zijwanden onder een aangekapt zadeldak, belegd met gesmoorde oudhollandse pannen. De dakkapel is voorzien van een fronton en heeft een stolpvenster met een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

rondbogige roedeverdeling. Aan weerszijden van het middenrisaliet bevinden zich vensters onder strekse bogen en met grijze onderdorpels. In de eerste bouwlaag zijn dit vier achtruits schuifvensters ($2 \times (3+1)$) en op de verdieping vier stolpvensters met enkelruits bovenlichten. De VOORGEVEL van de aangebouwde stalruimte heeft ter weerszijden van de centraalgeplaatste opgeklampte deur met tweeruits bovenlicht, een zesruits schuifvenster ($2 \times (2+1)$). Voor de zolder bevinden zich drie liggende tweeruits vensters. Alle vensters bezitten aan de onderzijde een grijze onderdorpel en worden aan de bovenzijde afgesloten door een strekse boog. De puntgevel bezit een in de kleur groen geschilderde beschieting boven een gemetselde tandlijst. De RECHTER ZIJGEVEL van het voorhuis telt tussen gemetselde hoekpilasters één vensteras waarin zich boven elkaar schuifvensters bevinden zoals beschreven in de voorgevel. In het achterhuis bevindt zich links een achtruits schuifvenster ($2 \times (3+1)$) en rechts een hoger geplaatst vierruits opkamervenster ($2 \times (1+1)$) boven een klein vierruits kelderraam. Alle vensters hebben aan de bovenzijde een strekse boog. Geheel rechts in de gevel bevindt zich een klein gietijzeren stalraam. In de rechter zijgevel van de aangebouwde stalruimte bevinden zich twee wit geschilderde opgeklampte staldeuren onder korfbogen. De korfbogen zijn voorzien van gepleisterde geboorte- en sluitstenen. De rechter staldeur wordt geflankeerd door twee niet-oorspronkelijke stalramen. Links van de linker staldeur bevindt zich een oorspronkelijk half rond gietijzeren stalraam. De LINKER ZIJGEVEL is ter hoogte van het voorhuis identiek aan de rechter zijgevel. In de rechter hoekpilasters is halverwege een gevelsteen aangebracht met tussen twee familiewapens het jaartal 1863 en eronder de namen: A.G. Tenckinck en J.B. Roerdinck. In het achterhuis bevinden zich rechts drie grote achtruits schuifvensters met witgeschilderde luiken, een lage witgeschilderde opgeklampte deur en vervolgens vijf assen met vierkante meerruits gietijzeren stalraampjes (tuimel) met erboven rondbogig afgesloten gietijzeren stalraampjes. De ACHTERGEVEL bestaat uit de twee van beschoten topgevels voorziene achtergevels van boerderij en de aangebouwde stalruimte. De rechter gevel heeft diep terugliggende nendeuren ('onderschoer') onder korfboog geflankeerd door staldeuren onder korfbogen. Boven de deel deur bevinden zich drie korfboogvormig afgesloten blindnissen. De grijs geschilderde topgevelbeschieting bevindt zich boven een gemetselde muizetand, die onder de dakrand doorloopt. De sluit- en geboortestenen van de korfbogen zijn grijsgepleisterd, de opgeklampte deel- en staldeuren zijn wit geschilderd. Het linker geveldeel heeft een topgevelbeschieting en muizetandfries zoals rechts beschreven. Hieronder bevindt zich een grijs geschilderd opgeklampt laadluik, onder een korfboog met grijsgepleisterde boogstenen. In eerste bouwlaag bevinden zich twee zesruits stalvensters met gietijzeren roedeverdeling.

Waardering

BOERDERIJ (complexonderdeel A) gebouwd omstreeks 1860 met aangebouwde stalruimte

-Van architectuurhistorisch belang als gaaf en goed voorbeeld van een negentiende-eeuwse scholteboerderij met een imposant blokvormig voorhuis. De boerderij valt op vanwege deze gave hoofdvorm en de bijzondere detaillering die onder andere bestaat uit classicistische sierelementen in hout rond deuren en vensters.

-Van stedenbouwkundige waarde als hoofdonderdeel van het boerderijcomplex Gelder Esch, waarin de boerderij mede door het imposante voorhuis een beeldbepalende rol speelt.

-Van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het boerderijcomplex Gelder Esch. De boerderij weerspiegelt de werk- en wooncultuur van een negentiende-eeuwse scholtenboer.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Boerderij(M1)

Monumentnummer*: 523435

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 mei 2002
Kadaster deel/nr: 20384/13

*Monumentnaam***

Gelder Esch

Complexnummer

523433

Complexnaam

Gelder Esch

*Woonplaats**

Winterswijk Meddo

*Gemeente**

Winterswijk

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Geldereschweg

*Nr**

96

*Toev.**

*Postcode**

7104 AL

*Woonplaats**

Winterswijk Meddo

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Winterswijk

*Sectie**

S

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

260

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel B Voormalig SPIN- en WEEFHUIS van het type hallehuis, opgetrokken op een rechthoekige plattegrond onder een zadeldak belegd met rode oudhollandse pannen op het linker dakschild. Langs het dak lopen witgeschilderde windveren en op het dak bevinden zich twee gemetselde schoorstenen. De gevels zijn uitgevoerd in veldovenbaksteen gemetseld in kruisverband. De voor- en achtergevel heeft een topgevelbeschiëting boven een gemetselde zaagtandlijst. De vensteropeningen bezitten aan de bovenzijde een strekse boog en aan de onderzijde een grijze onderdorpel. De meeste vensters zijn voorzien van luiken, beschilderd met een zandlopermotief in rood op donkergroen. De asymmetrisch ingedeelde VOORGEVEL bezit iets rechts van het midden een opgeklampte donker groengeschilderde deur met tweeruits bovenlicht. Ter weerszijden van deze deur bevinden zich 15-ruits schuifvensters (3x(3+2)) met onderluiken. Onder de topgevel zijn twee tweedelige zoldervensters aangebracht. De RECHTER ZIJGEVEL bezit halverwege een opgeklampte deur met tweeruits bovenlicht. Rechts hiervan bevindt zich een zesruits schuifvenster (2x(2+1)) en links van de deur een laaggeplaatst vierruits keldervenster. Rechts is tegen de zijgevel en een gedeelte van de achtergevel, een recentere aanbouw geplaatst die het erf van de weg afsluit. In de rechter zijgevel bevindt zich een tweeruits venster. In de LINKER ZIJGEVEL bevinden zich rechts drie identieke zesruits schuifvensters (2x(2+1)) met onderluiken. Links hiervan bevindt zich een kleiner venster met luiken. De ACHTERGEVEL heeft dubbele, zesruits openslaande deuren die waarschijnlijk uit de dertiger jaren dateren. Deze gevelopening wordt ontlast door een oorspronkelijke segmentboog. Links hiervan bevinden zich twee vieruits

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

schuifvensters (2x(1+1)) met luiken. In de dwars tegen de achtergevel gezette aanbouw bevindt zich een tweeruits venster.

Waardering

Voormalig SPIN- en WEEFHUIS (complexonderdeel B) vermoedelijk gebouwd omstreeks 1900 en verbouwd in 1933.

-Van architectuurhistorische waarde als gaaf en goed voorbeeld van een bijgebouw, een weef-en spinhuis, op een boerenerf. Het gebouw is in hoofvorm en detaillering nog als zodanig herkenbaar en bezit elementen die kenmerkend zijn voor de streek, zoals de beschoten geveltop.

-Van stedenbouwkundige waarde als functioneel onderdeel van het boerderijcomplex met hoge ensemblewaarden met de andere erfbebouwing.

-Van cultuurhistorische waarde als onderdeel van het boerderijcomplex dat vanwege zijn bestemming als scholteboerderij een karakteristiek onderdeel vormt van de agrarische en sociale geschiedenis aan het einde van de negentiende eeuw.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Schuur(M)

Monumentnummer*: 523436

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 mei 2002
Kadaster deel/nr: 20384/13

*Monumentnaam***

Gelder Esch

Complexnummer

523433

Complexnaam

Gelder Esch

*Woonplaats**

Winterswijk Meddo

*Gemeente**

Winterswijk

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Geldereschweg

*Nr**

96

*Toev.**

*Postcode**

7104 AL

*Woonplaats**

Winterswijk Meddo

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Winterswijk

*Sectie**

S

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

260

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel C SCHUUR op rechthoekige plattegrond, met gevels in rode baksteen (veldovensteen) binnen houten vakwerk. De schuur is een bouwlaag en een zolderruimte hoog en wordt gedekt door een zadeldak met twee ongelijk uitzwenkende schilden. De schilden zijn belegd met rode oudhollandse pannen. De schuur heeft een zwartgeschilderde, beschoten topgevel met overstek en witgeschilderde windveren. Het hout van het vakwerk is eveneens zwart geschilderd. In de asymmetrisch ingedeelde VOORGEVEL die naar het erf gericht is bevinden zich rechts twee dubbele inrijdeuren, links hiervan een kleinere deur en de rest van de gevel is in vakwerk opgebouwd. In de geveltop bevindt zich een topgevelteken typisch voor de streek. De RECHTER ZIJGEVEL bestaat geheel uit metselwerk binnen vakwerk met twee dichtgezette ramen links in de zijgevel. De LINKER ZIJGEVEL is eveneens opgebouwd in vakwerk en bezit drie op het metselwerk geschilderde vierruits vensters. De asymmetrisch ingedeelde ACHTERGEVEL heeft rechts baksteen in vakwerk en links houten inrijdeuren.

Waardering

SCHUUR (complexonderdeel C)

-Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een schuur op een boerenerf, met een voor de streek typische verschijningsvorm. De schuur valt op vanwege de deels in vakwerk en deels in hout uitgevoerde gevels en

de inzwenkende dakschilden.

-Van stedenbouwkundige waarde als functioneel onderdeel van de boerderij, met hoge ensemblewaarden met de andere erfbebouwing. De schuur sluit het erf aan de achterzijde af en is hier sterk beeldbepalend voor het aanzien van het complex.

-Van cultuurhistorisch belang als onderdeel van de boerderij die een belangrijke uiting is van de agrarische, bosbouwkundige en economische geschiedenis aan het einde van de negentiende eeuw.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Schuur(M)

Monumentnummer*: 523437

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 mei 2002
Kadaster deel/nr: 20384/13

*Monumentnaam***

Gelder Esch

Complexnummer

523433

Complexnaam

Gelder Esch

*Woonplaats**

Winterswijk Meddo

*Gemeente**

Winterswijk

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Geldereschweg

*Nr**

96

*Toev.**

*Postcode**

7104 AL

*Woonplaats**

Winterswijk Meddo

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Winterswijk

*Sectie**

S

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

260

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel D Vrij op het erf gesitueerde WATERPOMP met een witgeschilderde, vierzijdige houten kast. De kast is aan de bovenzijde afgesloten met uitkragend vierzijdig tentdak voorzien van een ronde knop in de sluiting. In een van de vier zijden van de kast bevinden zich de ijzeren zwengel en kraan.

Waardering

WATERPOMP (complexonderdeel D) vermoedelijk uit de bouwtijd van de boerderij

-Van architectuurhistorische waarde als gaaf en goed voorbeeld van een waterpomp op een boerenerf, van het type met een houten pomphuis.

-Van stedenbouwkundige waarde als functioneel onderdeel van de boerderij, met hoge ensemblewaarden binnen het boerenerf.

-Van cultuurhistorisch belang als onderdeel van de boerderij die een belangrijke uiting is van de agrarische en sociale ontwikkeling aan het einde van de negentiende eeuw.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Straatmeubilair

Functie

Pomp

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registregegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 523438

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 10 mei 2002
Kadaster deel/nr: 20384/13

*Monumentnaam***

Gelder Esch

Complexnummer

523433

Complexnaam

Gelder Esch

*Woonplaats**

Winterswijk Meddo

*Gemeente**

Winterswijk

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Geldereschweg

*Nr**

96

*Toev.**

*Postcode**

7104 AL

*Woonplaats**

Winterswijk Meddo

Situering

Locatie

*Kadastrale gemeente**

Winterswijk

*Sectie**

S

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

260

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving onderdeel E KIPPENSCHUUR opgetrokken in rode baksteen en hout op een rechthoekige plattegrond. De schuur is gedekt door een zadeldak belegd met gesmoorde Hollandse pannen en voorzien van witgeschilderde windveren. De voor- en achtergevel zijn voorzien van zwartgeschilderde topgevelbeschieting met overstek. In de VOORGEVEL gericht naar het erf bevinden zich houten dubbele deuren die tot aan het topgevelbeschot reiken. Ter weerszijden hiervan is het onderste deel van de gevels in baksteen uitgevoerd en hierboven in hout. Ter weerszijden van de deur bevindt zich een vierruits venster. De RECHTER ZIJGEVEL en LINKER ZIJGEVEL zijn uitgevoerd in baksteen en aan de linker zijgevel bevinden zich enkele vierruits vensters. De onderste laag van de ACHTERGEVEL is uitgevoerd in baksteen en erboven in hout. In het midden bevindt zich een grote raampartij met drie zesruits vensters onder drie tweeruits vensters.

Waardering

KIPPENSCHUUR (complexonderdeel E)

-Van architectuurhistorische waarde als gaaf en goed voorbeeld van een agrarisch bijgebouw, als voorbeeld van een kippenschuur op een boerenerf, die grote vensters bevat ten behoeve van een betere lichttoetreding in het hok.

-Van stedenbouwkundige waarde als functioneel onderdeel van het boerderijcomplex en mede beeldbepalend voor

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

het aanzien van het achtererf.

-Van cultuurhistorisch belang als onderdeel van het boerderijcomplex dat een belangrijke uiting is van de agrarische en sociale geschiedenis aan het einde van de negentiende eeuw.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Kippenren